

Aşk üstüne

 Temel Demirel



"Aşk ruhta devrimdir." [1]

Sizin hiç sevda(lar)ınız oldu mu?
Aşk(ların)ızdan öğrendiniz mi?

Bu iki soruya verdiğiniz olumlu yanıt, nasıl ve nerede olursanız olun, hayatı kucaklayarak yaşamaya değer kılma kavgası verdiğinizin işaretidir elbet...

Hayır; sözünü ettiğim Berkant Coşkun'un, "Kapitalizm Mengenesindeki Aşk" aralığının dışındaki bir şey...

Mesela Karacaoğlan'ın, "Güzel ne güzel olmuşsun görülmeyi görülmeyi" dediği türden bir hasret...

Ya da Cahit Külebi'nin, İstanbul'dan bir yâr sevdim/ Adamı günaha sokar./.../

İzmir'in denizi kız, kızı deniz/ Sokakları hem kız, hem deniz kokar," dizelerindeki duyumsayan cüretkârlık...

Evet, "Gönlümden hiçbir şeyi esirgemedim, ne aşkı ne de sevinci," diyen Marguerite Duras'ın fütursuzluğuyla aşk bir cürettir; bunun için insani, iradi ve devrimcidir.

Yani Yılmaz Odabaşı'nın, "Çarp kendini ko savrulsun bu tarumar aşklara/ Vur aşkının hicranını firar yolculuklara" dizeleriyle de betimlenmesi mümkün olan o müthiş tutku; yani "Aşk isyandır. Emek, beceri, bilgi, duyarlılık, heyecan gerektirir. Yanlışıklardan, eksikliklerden çekinmeyen insanın arayışıdır." [2]

Ama hayır; "Aşkta her zaman bir öpen, bir de yanağını uzatan vardır," diyen Fransız Atasözü, onu bir bir "alış-veriş"e indirgemektedir; oysa doğru

olan, Latin Atasözü'nün, "Amor omnia vincit"; [3] Goethe'nin, "Aşk, imkânsız birçok şeyi mümkün kılar"; bir Yunan Atasözü'nün, "Seven kalp, daima gençtir"; Afşar Timuçin'in, "Estetik değerler 'güzel' kavramında, ahlâk değerleri 'iyi' kavramında anlatımını bulur... Aşk değerleri ahlâk değerleriyle estetik değerler arasında bir yer tutar. Aşkta hem güzelin hem iyinin belirgin bir ağırlığı vardır. Böyle olmakla aşk, hem sanat hem ahlâk açısından bir bütünlük onaya koyar"; bir Fransız Atasözünün, "Aşk eşeğe bile dans ettirir," sözlerinde betimlenendir.

Ya da her aşk, yeni bir yolculuktur... Çünkü aşk isyandır, aşkıdır ve engel tanımaz. Tutkulu kızıl bir heyecandır. Hayal kurdurur, yüceltir, kendi efsanesini yaratır. İnsanın devrimci eylemidir. Yani insanın büyük serüvenidir. Dünyanın yeniden keşfidir. İnsanın kendini ve çevresini yeniden yaratmasıdır.

Evet aşk, insanı yeniden insan yapar. Aşkın başladığı yerde korku biter; ve hayat başlar, bugünden sonsuza uzanan kavgalarıyla...

Aşk; "Sensiz olamam"lı cümlelerle iğdiş edilmiş bir melankoli değildir! Aşk; çılgınlık ata ata gelen bir trenin önüne atlayıp raylardaki çocuğu kurtarma cüreti, düşüncesi, eylemi ve vazgeçmeyen emegidir... Bu bağlamda, "Gerçek sevgi, onu yaratıcı bir eylem olarak görebilmektir," diyen Erich Fromm çok haklıdır...

Tam da bunun için aşk ve sevda babında Marcel

Proust'un, "Sevdiğimiz zaman, aşk o kadar büyüktür ki bir bütün olarak içimize sığmaz; sevdiğimiz insana doğru yayılır, onda kendisini durduran bir yüzey bulur; işte karşımızdakinin hisleri dediğimiz şey, kendi sevgimizin çarpıp geriye dönüşüdür; bizi gidişten daha fazla etkilemesinin büyülemesinin sebebiyse, kendimizden çıktığını fark etmeyişimizdir..."

William Shakespeare'ın, "Aşkın konusu güzelliştir. İnsan evrenin en güzel nesnesi olduğu için dışarıda aradığı bu güzelliğin örneğini kendi içinde bulmalıdır. Bu yüzden insanlar kendisine benzeyeni ve olabildiği kadar kendisine yakışanı sever. Sevmeye başlayınca eskisinden bambaşka bir insan olduğunun farkına varır." "Amaç, sevgi uğruna ölmek değil, uğruna ölünecek sevgi bulmaktır..."

Erich Fromm'un, "Sevgi bir inanç davranışıdır. İnanıcı az olanın sevgisi de azdır..."

Freud'un, "Yaşam belirtisinin kökeninde duygulanma vardır; duygulanmanın da temeli aşktır..."

Aristoteles'in, "Sevmek acı çekmektir, sevmekse ölmek..."

Antoine de Saint-Exupéry'nin, "Senin gülün için harcadığın zaman var ya, işte gülünü bu kadar önemli yapan şey odur." "Sevmek birbirine değil, birlikte aynı noktaya bakmaktır..."

Fox Kabilesi Atasözünün, "Aşkı tanıdığımda, Yaratıcı'yı da tanırısın..."

Gabriel Garcia Márquez'in, "Seni sen olduğun için değil, senin yanında olduğum zaman, ben olduğum için seviyorum..."

Fransız Atasözünün, "Güzellik, bakan kimsenin gözündedir..."

Halil Cibran'ın, "Aşk ve şüphe bir arada bulunmaz..." deyişlerinin altı ısrarla ve defalarca çizilmiştir...

* * * * *

Kim bilir belki de tüm bunlardan ötürü 1934 yılı Şubat'ın da sevgilisi Gala'ya mektubunda "Tüm yaşamımı sen var ettin," diyordu Paul Eluard...

Bunlar böyleyken; siz bakmayın Andrey Platonov'un, "Aşk peşinde koşanlar, toplumsal işlevi olmayanlardır," dediğine...

"Aşkın olmadığı yerde gerçek de yoktur," der Aleksandr Puşkin.

Aynı kesinlikte ekler Aleksandr Blok: "Mutlu olmak için yalnızca sevmek, aşk ağını her yana savurup ağa takılanları birer birer toplamak gerekir."

İvan Bunin de onları desteklercesine, "Mutsuz aşk

olur mu hiç? Dünyanın en acıklı müziği bile insana mutluluk vermez mi?"

Aslında Nâzım Hikmet'in dizelerindeki üzeredir aşk: "Gelsene dedi bana./ Kalsana dedi bana./ Gelsene dedi bana./ Ölsene dedi bana./ Geldim, kaldım, güldüm, öldüm..."

Kapitalizm koşullarında aşk, sevda "hiç"lenirken; tüketim toplumunun araçsallaştırarak kapitalist yabancılaşmaya mahkûm ettiği; bir aşkınlık, aşırılık ve devrimcilik olmaktan soyutlanmaktadır...

Nihayetinde "Aşk belki biraz da uzlaşmaz kişilerin işidir," der ve ekler Afşar Timuçin:

"Aşk bir yoldan çıkmadır, yoldan çıkarken göreneklerin hatta alışkıların çizdiği çerçevelerin dışına çıkmadır..."

"Aşkta... insan kendini çırılçıplak ortaya koyar..."

"Aşkta kişi kendini tepeden tırnağa özgeci özelliklerle donatmıştır. Onun özgeciliği genellikle tek kişiye yönelmiştir ama tek kişiyle sınırlamak zorunda da değildir. Özgeciler yarar gözetmez biçimde kendilerinden başka bir şeye adanır... Mutlak özgürlük mutlak bağlantı biçiminde bu adanmışlıkta gerçekleşir... Aşkın bencilliğe benzer bir yanı da yok değildir. Aşk kendi dışına yöneliştir ama bir özneyi kendinin kılmak için kendi dışına yöneliştir... Aşkın tek bencil yönelimi birini kendinin kılma eğiliminde yatar, buna da bencillik deyip çıkmak kolay değildir. Kısacası aşkta bencilliğin koşulları gerçekleşmez. Buna karşılık adanmışlığın koşulları tam olarak vardır..."

"Ne olursa olsun aşk herkes için olmasa da pek çok kişi için kaçınılmaz olan bir insanlık durumudur... Aşk gereklidir, daha da insan olabilmek için, sonsuz sevinçlerle sonsuz acıları bir arada yaşayıp bilgeleşebilmek için aşk gereklidir... Yıkım getirmeyen aşk yoktur, yeter ki insanlar aşkın getirdiği yıkımdan yepyeni sevinçler, yepyeni kavrayışlar, yepyeni sezgiler elde edebilsinler... Aşk insanın sonsuzluğu duyumsadığı, ölmezliği sezdiği yerdir. Gerçek İnsan olma düşlerimizi ancak aşkın sıcak ama dikenli kanatları altında gerçekleştirebiliriz... Aşkın olmadığı yerde ne doğru dürüst sanat, ne doğru dürüst felsefe, ne doğru dürüst bilim gelişebilir... Gene de onun yararlı doğrudan bir ilişkisi yoktur. O da sanat gibi yalnızca sonuçları açısından insanlığın güçlü dönüşümlerine katkıda bulunur..."[4]

Evet, insanın devrimci insani "olmazsa olmaz"ıdır aşk!

Kolay mı? Rollo May 'Aşk ve İrade' başlıklı yapı-

tında, "İçinde yaşadığımız şizoid dünyamızda aşk ve iradeye dair en çarpıcı nokta, geçmişte yaşamın çıkmazlarına bir çözüm olarak görülmelerine karşın, bu kavramların şimdi bizzat sorun hâline gelmiş olmalarıdır,"[5] derken; öte yandan da, aşk ve irade eylemiyle -uzun vadede her ikisi de, gerçek olan her eylemde mevcuttur- aynı anda hem kendimizi hem dünyamızı şekillendiririz gerçeğine dik kat çeker...

* * * * *

Aşka dair onca pozitif saptamaya karşın, şüpheli ve negatif olanlardan da söz edilir...

Soren Kierkegaard, "Mükemmel aşk, insanın kendisini mutsuz edecek kişiyi sevmesidir";

Antoine Brett'in, "Aşkın ilk soluğu, mantığın son soluğudur";

Hz. Muhammed'in, "Bir şeyi çok sevmek, insanı o şeye karşı kör ve sağır yapar";

Sam Sheppard'in, "Aşk, daha iyi hissettiren tek hastalıktır";

William Faulkner, "Aşkın kitaplara sokulması iyi oldu. Belki de başka yerde yaşayamayacaktı";

Alphonse de Lamartin'in, "Sevilmek umuduyla sevmek insanidir. Fakat sevmek için sevmek, meleklerle mahsustur";

Oscar Wilde'in, "Aşkta sadık olanlar aşkın yalnızca uçarı yönlerini bilirler; aşkın trajedilerini bilenlerse vefasızlardır," deyişlerine;

Veya Süreyya Berfe'nin, "Benim derdim/ hiç beklenmedik bir anda açan/ suçüçeği bulmak ve daldırmak./

Tutar mı?/ Yerini beğenir mi?/ Yoksa seninle benim gibi mi olur?/ /

Her aşk/ açık ya da gizli/ bir deneme değil mi?/

Tutarsa değme keyfime./ Tutmazsa bir daha daldırırım/ Aşkın meçhul sularına/ anafolu sularına./

Beğenirsin yerini/ adım gibi biliyorum/ yanımdaki yerini seversin./

Görmüyor musun hâlimi?/ Uyanırken de sayıklıyorum./

Önemli değil./ Herkesin başına gelebilir./ Seni seviyorum," dizelerine yansıdığı üzere...

* * * * *

'Anlatmak için Yaşamak' başlıklı yapıtında Gabriel Garcia Marquez'in, "İnsanın yaşadığı değildir hayat, aslolan hatırladığı ve anlatmak için nasıl hatırladığıdır" deyişinin altını defalarca çizerek noktalıyorum yazacaklarımı:

"Aşkı anlamak, bilmek, yaşamak; insanın kendi-

sini, insanları, toplumu, sanatı, bilimi, felsefeyi vs. anlamaktan geçer...

Aşka-sevgiye aykırı unsurlara ve onların kaynaklandığı ideolojilere karşı olan aşka-sevgiyle birlikte olması gereken değerleri-unsurları savunan, başka bir deyişle aşka-sevgiye en yakın ideoloji sosyalizmdir."[6]

Ve nihayet aşk, sevda ölmez, bitmek, tükenmez...

"Eski sevgi paslanmaz," diyen İsveç Atasözünde; ya da bir Kolombiya Atasözünde, "Eski aşklar yanmış, sönmüş kömür gibi gayet kolay alev alır," denmesi boşuna değildir...

Coşkusuyla, tutkusuyla, acısıyla, mutluluğuyla aşkın bir yangın hâli olduğunu göz ardı etmeden; sevdanın muhteşem bir insani duygu ve varoluş hâli olduğunu; sevdasız kavga, kavgasız sevda olmayacağını; ayrıca şefkatten, dayanışmadan, mücadeleden, bağlanmaktan, gelişmekten söz ediyorsanız bunun aşksız, sevdasız olmayacağını göz ardı edemezsiniz...

Bunun için "Belki de biraz geç rastladım sana/ Ama her şey geç gelmiyor mu yurdumuza/ 1929 buhranı bile geç gelmemiş miydi/ Eksikliğe mi alışmışız mutsuzluğa mı yoksa," der Cemal Süreya...

Bundan ötürü "Değerini bilmek gerekir aşkın/ ve ona kattığı değeri yılların./.../ Güzel bir şarkıya benzer aşk/ ama kolay mıdır bir şarkı yaratmak," diye haykırır Stephan Şçpaçyov...

Ve "Düşleri ve arzuları değerli olan zengindir," derken Voltaire ekler Albert Einstein: "Gençliğimizde düşüncelerimizi oluşturan tüm konular sevgiyle ilgilidir. Sonraları ise tüm sevgilerimiz düşüncemiz olur..."

18 Mayıs 2008 18:39:52, Ankara. ☘

NOTLAR

[1] Paul Eluard.

[2] Raket Rakella Asal, "Aşka Evet Demek", Deliler Teknesi, No:9, Mayıs-Haziran 2008, s.5.

[3] "Aşk her güçlüğü yener."

[4] Afşar Timuçin, Aşkın Diyalektiği, Bulut Yay., 2002, s. 11-34-161-166-172-173.

[5] Rollo May, Aşk ve İrade, Okuyan Yayinevi, 2008.

[6] Ozan Yılmaz, Aşkın Evrimi: Cinsellik-Evlilik-Sevgi-Aşk, Ceylan Yay., 2000, s.17-520-521.